

Parkların engelli bireylerin serbest dolaşımı açısından erişilebilirliğinin irdelenmesi, Antalya Atatürk Kültür Parkı örneği

Scrutinization of the accessibility of parks in terms of free circulation of individuals with disabilities, a case of Antalya Atatürk Culture Park

Tahsin YILMAZ, Duygu GÖKÇE

Akdeniz Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 07070, Antalya, Türkiye

Sorumlu yazar (Corresponding author): T. Yılmaz, e-posta (e-mail): tahsin@akdeniz.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ

Alınış tarihi 13 Mayıs 2013
Düzeltilme tarihi 09 Ocak 2014
Kabul tarihi 03 Şubat 2014

Anahtar Kelimeler:

Engelsiz tasarım
Yeşil alanlar
Tasarım standartları
Antalya

ÖZ

Bu çalışmanın amacı Antalya Atatürk Kültür Parkı örneğinde tüm insanlar için ortak kullanım alanı olan park alanlarının engelli bireyler tarafından kullanılabilirliğini araştırmaktır. Bu doğrultuda parklarda bulunan dolaşım hatlarının ulusal ve uluslararası standartlara uygunluğu incelenmiştir. Atatürk Parkında bulunan yaya yolları, basamaklar ve rampaların ölçümleri yapılmış, engelli dostu uygulamalar belirlenmiş, uygun olmayan uygulamalar için ise çeşitli çözüm önerileri getirilmiştir. Çalışma sonunda bazı zemin kaplama malzemelerinin uygun seçilmediği, arazide uygun olmayan kot farklılıklarının bulunduğu ve bazı rampaların standartlara uygun eğim ve ölçülere sahip olmadıkları ortaya konulmuştur. Elde edilen sonuçlar engelli kullanıcıların parkları ne derecede rahat kullanabildiğini ve alanda yaşadıkları sorunların neler olduğunu ortaya koymaktadır.

ARTICLE INFO

Received 13 May 2013
Received in revised form 09 January 2014
Accepted 03 February 2014

Keywords:

Barrier-free design
Green spaces
Design standards
Antalya

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the usability of parks by disabled people in the case of Antalya Culture Park. For this purpose, compatibility of circulation paths in park according to national and international standards is investigated. Pedestrian ways, stairs and ramps in Atatürk Park are measured, disable-friendly implications are revealed and several solutions on inappropriate implications are suggested. At the end of the study, these are revealed that some pavement materials used in park are not appropriate for disabled people, there are several elevation differences on site and the size and slopes of some ramps are not coherent with the design standards. Results revealed to what extent disabled users could benefit from those areas and problems they may face.

1. Giriş

Türkiye’de “engelli” kavramı 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununun 3. Maddesinin “c” fıkrasında tanımlanmıştır. Bu maddeye göre engelli; “doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle normal yaşamın gereklerine uymama durumunda olup; korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyacı olan kişi” olarak tanımlanmıştır (Artar ve Karabacakoğlu 2003).

Engelli bireylerin sahip olduğu engel türlerinin farklı olması sonucunda engellilikte farklı sınıflamalar görülmektedir. Bu sınıflamada ortopedik, görme, dil ve konuşma, işitme ve zihinsel engellilik başlıca türlerdir.

1982 Anayasasının 61. Maddesinde “Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır” ifadesi engelli bireylere yönelik doğrudan bir

düzenleme olarak yer almış, ayrıca 1982 Anayasasında yer alan Sosyal Güvenlik başlıklı 60. Maddede “Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar” şeklindeki düzenleme ile devlete engelli bireylere yönelik onların sosyal hayata intibakları için her türlü düzenlemeyi yapma görevi verilmiştir (Çınarlı 2010).

Engellilerin topluma katılmalarının önündeki en büyük engeller ulaşım ve fiziksel çevre sorunudur. Engelli bireylerin içinde yaşadıkları fiziksel çevre, sahip oldukları fiziksel işlev bozuklukları/yetersizlikleri ve bunun yol açtığı sınırlamalar yüzünden büyük önem taşımaktadır. Yollar, kaldırımlar, kamu binaları, parklar ve bahçeler, okullar, içinde yaşanılan konutlar, ulaşım araçları ve bunun gibi daha bir çok fiziksel çevre unsuru, engellilerin topluma katılmasının önünde ciddi birer engel oluşturmaktadır (Karataş 1998).

ÖZİ (2010) tarafından yapılmış olan “Özürülük Eğitimi: Toplum Özürülülüğü Nasıl Anlıyor Temel Araştırması” adlı araştırmada, engellilerin günlük yaşamda karşılaştığı engeller nedeniyle kentsel yaşama katılamadıkları ortaya çıkmıştır. Yılmaz ve ark. (2006)’nın yaptığı “Kent Açık-Yeşil Alanlarına Fiziksel Engellilerin Erişimi: Erzurum ve Tokat Kent Örnekleri” adlı çalışmada Erzurum’da katılımcıların %96,2’si, Tokat’ta ise %96,6’sı, mevcut kent parklarının fiziksel engelliler için yetersiz olduğunu vurgulamıştır. Özdingiş (2007)’in “İstanbul Kent Parklarının Bedensel Özürülüler Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma” adlı çalışmasında engelli bireylerin kent parklarındaki aktivite alanları ile ilgili beklentileri değerlendirilmiş engelli bireylerin toplumda yalnız kalmak ve toplumdun dışlanmak istemedikleri gözlemlenmiştir. Seeland ve Nicole` (2006), “Public green space and disabled users” adlı çalışmalarında resmi olarak engelli kabul edilmiş bireylerin, özellikle engelli ziyaretçiler için tasarlanmış yeşil alanlarla damgalanmış hissettikleri ortaya konulmuştur. Philippa ve ark. (2009), “Urban built environments and trajectories of mobility disability: Findings from a national sample of community-dwelling American adults” adlı çalışmada yapısal çevrelerin yaşlı bireyler için hareket zorluklarını daha da arttırdığı ortaya koyulmuştur. Therrien ve Desrosiers (2010), “Participation of metropolitan, urban and rural community-dwelling older adults” adlı çalışma büyükşehirde, şehirde ve kırsal bölgede yaşayan yaşlı bireylerin koşulları farklı olsa da, günlük aktiviteler ve sosyal rollerdeki katılımlarının benzer olduğunu vurgulamıştır.

Engelli bireylerin, sosyal hayattan dışlanmadan, toplumun bütünü ile bağımsız olarak sosyal gereksinimlerini karşılayabilmesi için kamusal kullanım alanlarından biri olan ve kentsel yaşam kalitesinin artırılmasında önemli bir etken olan kent parklarından yararlanabilmeleri gerekmektedir.

Yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen veriler çerçevesinde kentsel mekânın kullanımında engelli bireylerin önemli sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu sorunlar, hem kentsel mekânın kullanımıyla ilgili fiziksel sorunları içermekte, hem de kent yaşamını ilgilendiren sosyal problemleri içine almaktadır.

Bu bağlamda bu çalışmanın amacı; Antalya ilinin sahip olduğu büyük kent parklarından biri olan Antalya Atatürk Kültür Parkı örneğinde parklarda bulunan yollar, rampalar ve basamaklar gibi dolaşım kanallarının ulusal ve uluslararası standartlar göz önünde tutularak ve her engel türünde engelli bireylerin kullanımı açısından uygunluğunu sorgulamaktır. Uygunluk analizi yapabilmek için konu ile ilgili olarak resmi kurumlar tarafından üretilmiş olan standartlar aşağıdaki gibidir.

Yürüyüş yolları: ÖZİ (2010)’e göre, engelsiz bir yürüme yolu en az 150 cm – 200 cm genişlikte olmalıdır. Yaya kaldırımlarında özellikle tekerlekli sandalye kullanıcıları açısından problem oluşmasını engellemek için kaldırım kesitinin eğimi % 2’den küçük olmalıdır. TSE (1999)’e göre ise tüm yayaların serbestçe hareket edebilmeleri için yaya yolu en az net 150 cm olmalıdır. Yaya yolunun kaplaması, kaymayı önleyici ve dolaşmayı kolaylaştırıcı olmalı, yollardaki basamak vb. yol sahadaki yer altı tesisatı rögar kapakları çıkıntı oluşturmayacak, ani seviye değişiklikleri, kesilmeyen, sürekli veya aynı seviyede zemin oluşmalıdır (TSE 1999).

ÖZİ (2010)’e göre, yaya yolunda yolun güzergâhının görme engelliler tarafından baston ile kolaylıkla bulunabilmesi sağlanmalı, bunun için doğal kılavuz çizgileri ve duyumsanabilir (hissedilebilir) yüzeylerden oluşan kılavuz

izlerden faydalanılmalıdır.

Yaya yolunda bordür taşı üst seviyesi taşıt yolu kaplamasından en az 3 cm - en fazla 15 cm yükseklikte olmalıdır (TSE 1999).

Rampalar: Rampaların boyutları kullanım yoğunluğuna, aşılması gereken yükseklik farkına ve seçilen rampa tipine göre değişmektedir. Ancak UN (2004), minimum rampa genişliğini düz rampalarda 90 cm, 90° dönüşlü rampalarda 140 cm, 180° dönüşlü rampalarda 90 cm olarak belirtmiştir. ADA tarafından ise rampa genişliği, rampanın tipi belirtilmeden 91,5 cm olarak önerilmektedir (ADA 2010). TSE (1999)’ye göre ise; rampaların tekerlekli iki sandalyelerinin iki yönlü geçişinin olacağı şekilde minimum net geçiş genişliği 180 cm olmalıdır. Uzunluğu 100 cm’den ve yüksekliği ise 50 cm’den fazla olan rampalarda veya bir rampadan ikinci bir rampaya geçişin olduğu yerlerde en az 250 cm’lik düz dinlenme alanları yapılmalıdır. Rampa sahanlıkta yön değiştiriyorsa, tekerlekli sandalyeli engellinin manevrası için gerekli sahanlık alanı en az 150 cm x 150 cm olmalıdır (TSE 1999).

Bir rampanın eğimi minimum olmalıdır. Maksimum eğim tekerlekli sandalyeli engellinin aşabileceği yüksekliğe bağlıdır. Döşeme seviyesinden 2 cm’den daha fazla bir kot farkı varsa rampa düşünülmemelidir. Rampaları, tekerlekli sandalyeli ve bastonlu engellilerin de kullanacağı düşünülerek eğimler mümkün olduğu kadar rahat ve güvenli yapılmalıdır. Hiçbir şekilde % 8 (1:12)’den dik olmamalıdır. Rampa uzunlukları 1000 cm’ye kadar olan rampaların en fazla eğimi % 8 olmalıdır. 1000 cm’den daha uzun rampalarda en fazla eğim % 6 olmalıdır. Dinlenme alanlarında banklar konulmalıdır (TSE 1999).

Görme engelliler için rampaların başında ve sonunda 150 cm uzunluğunda düz ve değişik dokuda bir alan bulunmalıdır. Rampaların yüzeyleri sert, stabil, kaymaz ve çok az pürüzlü malzeme ile kaplanmalıdır. Yüzeydeki pürüzlülük yüksekliklerinde 0,2 cm’den büyüklükteki farklılıklar olmamalıdır (TSE 1999).

Dış mekanlardaki tirabzanlar, emniyet bakımından rampa başlangıç ve bitiminde 45 cm daha devam etmelidir. 20 cm yüksekten fazla bir kot farkını geçerken rampanın bir veya iki tarafına tirabzan yapılmalıdır. Tekerlekli sandalye kullanan engelliler için rampaların korumasız taraflarına en az 5 cm yüksekliğinde koruma bordürü yapılmalıdır. Yaya yolundaki rampalarda dinlenme alanları ve oturma bankları yapılmalıdır.

Merdivenler: Merdiven tasarımında, maksimum bir rıht yüksekliği 15 cm olmak üzere $(2 \times \text{rıht}) + (1 \times \text{Basamak}) = 63$ cm formülü kullanılmalıdır (TSE 1999).

Merdivenlerin yürüme yüzeylerinde pürüzlü, kaymayı önleyen kaplama kullanılmalıdır. Basamak ve rıhtlar ayrı renkte gösterilmelidir. Basamak ucunda 2,5 cm eninde koruyucu kaymaz bir şerit bulunmalı; koruyucu malzeme takılıp düşmeyi önleyecek, çıkıntı yapmayacak, basamak yüzeyi ile düz olacak şekilde monte edilmelidir (TSE 1999). UN’a göre ise basamak ucunda bulunan koruyucu kaymaz 4 cm eninde olmalıdır (UN 2004).

Alman Normları (DIN/Deutsches Institut für Normung e. V./18024)’nda görme engelli bireylerin merdivenleri bulabilmeleri ve algılayabilmeleri için duyumsanabilir (hissedilebilir) yüzeylerden faydalanılmalıdır. Duyumsanabilir yüzey, ilk basamaktan hemen önce başlamalı, merdiven bitiminde ise merdiven genişliği kadar boşluktan sonra yer almalıdır. Duyumsanabilir yüzey en az 60 cm genişliğinde ve

renk ve doku bakımından farklı ve algılanabilir olmalıdır (ÖZİ 2010).

Merdiven, merdiven sahanlığında yön değiştiriyorsa sahanlık alanı en az 180 cm x 180 cm olmalıdır. Merdivenlerde genişlik küpeşteden küpeşteye en az 180 cm olmalıdır. Merdiven yanlarında su tahliye olukları yapılmalıdır (TSE 1999).

Merdivenlerin her iki tarafına küpeşte monte edilmelidir. Küpeşterler, merdivenin başlangıç ve bitiminde ilk ve son rıhtan 45 cm ilerisine uzatılmalıdır. Küpeşte yüksekliği merdivende en az 80 cm - en çok 90 cm olmalıdır (TSE 1999). Merdivenlerin iki yanındaki küpeşterler ve merdivenlerin başlangıç ve bitimindeki hissedilebilir/duyumsanabilir yüzeyler tüm kullanıcıların güvenliği açısından önem taşımaktadır (ÖZİ 2010). Ayrıca küpeşterlerde doku farklılaşması ile merdivenlerin başlangıç ve bitiminin hissedilmesi sağlanmalıdır.

2. Materyal ve Yöntem

Antalya Atatürk Kültür Parkı çalışmanın ana materyalini oluşturmaktadır. Çalışma konusuyla ve alanla ilgili literatür (tezler, kitaplar, makaleler, projeler, çalışmalar, internet siteleri vs.), engelli bireyler için düzenlenmiş ulusal ve uluslararası standartlar, engelli bireylerle ve engellilerle ilişkili kurum, kuruluş ve sivil toplum örgütleri ile yapılan görüşmeler, alanda belirlenen unsurların fotoğrafları ve ölçümleri çalışmanın diğer materyallerini oluşturmaktadır.

Antalya Atatürk Kültür Parkı Antalya ilinin Muratpaşa ilçesine bağlı Meltem Mahallesi'nde yer almaktadır. Araştırma için Antalya Atatürk Kültür Park'ın seçilmesinde en büyük etken Antalya'nın en büyük kent parkı olması, kentin pek çok noktasından belirli ulaşım imkanları ile erişilebilir bir noktada bulunması ve bir çok etkinliğe ev sahipliği yapmasıdır.

Arazi çalışmaları hâlihazırda durumu belirlemek amacı ile yapılan ölçümleri içermektedir. Park içinde bulunan ve farklı engel türlerine sahip bireylerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek dolaşım kanallarının ölçümleri yapılmıştır.

Park alanında bulunan unsurlar, ÖZİ tarafından yayımlanan Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı ve Türk Standartları Enstitüsü (TSE) tarafından hazırlanan TS 12506 Şehiriçi Yollar – Özürlü ve Yaşlılar İçin Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları, Birleşmiş Milletler (UN/United Nations) tarafından yayımlanan Engelliler için Erişilebilirlik Engelsiz bir Çevre için Tasarım Kılavuzu ve Amerikan Engellilik Yasası (ADA/Americans With Disabilities Act) Erişilebilir Tasarım İçin Standartlar başta olmak üzere çeşitli kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından yayımlanmış olan standartlar göz önünde tutularak değerlendirilmiştir.

3. Bulgular

Ulaşılabilirlik yapısal çevrenin temel bir özelliği olup temelde dolaşım serbestliğine dayanmaktadır. Araştırma kapsamında Antalya Atatürk Kültür Parkı'nın yapısal çevre standartları bakımından mevcut durumu belirlenmiştir.

3.1. Park girişleri

Alana farklı yönlerden girişler bulunmaktadır. Mevcut girişlerin ikisinde araç girişi ile yaya girişi ortak olup, diğer girişlerde sadece yaya girişi sağlanmaktadır (Şekil 1). Araç ile yaya girişinin ortak olduğu girişlerde araç yoluyla yaya

kaldırımı birlikte düzenlenmiştir.

Alanın tüm girişlerinde en az 150 cm olması gereken genişlik ölçüleri yeterlidir ve eğim farkı bulunan girişlerde rampa düzenlemesi bulunmaktadır. Fakat araç girişiyle birlikte düzenlenen girişler engelli birey için düzenlenmiş değildir. Araç girişiyle birlikte düzenlenmeyen girişlerde ise kullanılan metal babalar engelli bireylerin yolunu kısıtlamakla beraber tehlikeli de olmaktadır.

3.2. Yürüyüş yolları

Alan girişlerinden başlayan yürüme yolları genişlikleri değişken ölçülerde olup en az 150 cm olması gereken ölçünün üzerindedir (Şekil 2a; Şekil 2b). Bu doğrultuda tekerlekli sandalyeli engelli bireylerin hareketleri, 90°, 180° ve 360° dönüşleri için yeterli durumdadır. Şekil 2a'da olduğu gibi yaya yolunu yeşil alana bağlayan bordür taşının yüksekliği uygun fakat farklı renkte malzeme kullanılmadığından özellikle görme engelli bireyler için tehlike teşkil edebilecek durumdadır. Kaplama malzemesi olarak kayrak taşı, dökme beton ve granit küp taş kullanılmıştır. Bu malzemeler arasında özellikle kayrak taşı tüm engelli bireyler için uygun değildir. Yolların kenarlarında düzenlenen bitkilerin dallarının yüksekliği bireyler için uygundur. Fakat parkın ana girişinde düzenlenmiş kaldırım üzerindeki bitkilerin algılanması için çevresinin farklı renk ve dokuda bir malzeme ile çevrelenmesi gerekmektedir.

Yollarda yeterli drenajı sağlamak amaçlı boyuna veya enine gerekli eğim verilip su olukları ve ızgaralar kullanılmış. Kullanılan su olukları uygun yerleşmiş (Şekil 3a) ama ızgaralar yürüme yönüne dik konumlanmamıştır (Şekil 3b). Yolların üzerindeki bitkiler, aydınlatma elemanları, çöp kutuları, levhalar vb. engellerin çevreleri hissedilebilir/duyumsanabilir yüzey öğelerinden uyarıcı öğe ile çevrelenmemiş ve farklı dokuya ve renk zıtlığına sahip değildir. Bu da görme engelli bireyler tarafından fark edilebilmesi için uygun olmadığından tehlike oluşturabilir.

Yürüyüş yoluna araba girişini önlemek amacıyla kullanılan demir engeller yolun genişliğini kısıtlayarak geçişi engellemektedir. Aynı zamanda görme engelli bireyler için de tehlike yaratabilir (Şekil 4a; Şekil 4b).

Alanda farklı etkinlik alanlarını birbirine bağlayan ara yollar çocuk oyun alanına giden yol dışında (Şekil 5a) en az 150 cm olması gereken uygun genişlik ölçüsüne sahiptir. Yollarda kullanılan yer malzemelerinden çocuk oyun alanının yanındaki yolun yer malzemesi haricindekiler uygun değildir ve yol ile bitkilendirilmenin ayrılmasında kullanılan bordür taşı farklı renkte ve dokuda bir malzemede değildir. Şekil 5b'de görüldüğü gibi yolun girişinde bulunan ve araç girişini engellemek amacı ile yerleştirilen taş, görme engelliler için tehlike yaratabilecek potansiyeldedir. Aynı zamanda yol ağaçlandırmasında bitkilerin dal yüksekliklerinin ve çalıkların yola olan mesafelerinin yetersiz olması da engelli bireyler için problem teşkil edebilecek durumdadır. Alanda bulunan yürüyüş yollarında görme engelliler için güzergahın bulunmasını sağlayacak hissedilebilir/duyumsanabilir yüzeylerden oluşan klavuz çizgiler bulunmamaktadır.

3.3 Rampalar

Alana ulaşım ve giriş için kullanılan rampaların eğimleri çok fazladır (Şekil 6a; Şekil 6b.). Cam Piramit Sabancı Fuar ve Kongre Merkezi bina girişindeki kaldırımın rampa genişliği özellikle de tekerlekli sandalye kullanıcıları için çok dardır.

Alanda bulunan açık sergi alanında düzenlenen rampalara bakıldığında, eğimlerinin çok yüksek olduğu görülmektedir (Şekil 7). Bazı rampaların kenarlarında koruma bordürü düzenlenmemiştir.

Antalya Atatürk Kültür Merkezi binasının girişinde bulunan (Şekil 8) rampa genişlik-eğim ölçüsü ve trabzanın yapılmış olması bakımından uygundur. Diğer rampalar ise eğim ölçüleri yüksektir.

Alandaki diğer rampalara bakıldığında sahip oldukları genişlik ölçülerinin yeterli olduğu ama eğimlerinin çok yüksek olduğu görülmektedir (Şekil 9). Rampaların yüzeyleri pürüzlü, stabil, kaymaz ve sert bir yapıya sahip olmaları sebebiyle engelli bireyin kullanımına uygundur. Alanda düzenlenmiş tüm rampalarda görme engelliler için rampaların başında ve sonunda 150 cm uzunluğunda düz ve değişik dokuda bir alan bulunmamaktadır.

3.4. Merdivenler

Antalya Atatürk Kültür Merkezi binasının girişinde bulunan merdivenlerden üst koddan olan merdivenin riht yüksekliği uygun alt koddan olan merdivenin riht yüksekliği ise uygun değildir (Şekil 10).

Alanda farklı bölgelerde bulunan merdivenlerin basamak ve riht ölçülerinin uygunluğuna bakıldığında Şekil 11'deki merdiven elemanının uygun riht ölçüsüne sahip olduğu fakat basamak genişliği ölçüsünün ise uygun olmadığı görülmektedir.

Şekil 12a'daki merdiven elemanının ise hem riht hem basamak ölçüleri uygundur. Diğer merdivenler ise hem riht hem basamak genişlik ölçüleri bakımından uygun değildir. Merdivenlerin malzemelerine baktığımızda Şekil 11a,b,c ve e'de görülen merdivenlerde kullanılan kayrak taşı malzemesi haricinde diğer merdivenlerde kullanılan malzeme türleri uygundur. Görüldüğü gibi hiçbir merdiven elemanı rampa ile birlikte düzenlenmemiştir. Merdivenlerin başlangıcında ve sonunda görme engelliler için olması gereken 120 cm uzunluğunda düz ve değişik dokuda kaplama malzemesi bulunmamaktadır. Ayrıca basamakların her birinde olması gereken basamak ucu koruyucu kaymaz şeritler de kullanılmamıştır. Merdiven kenarlarında su tahliye olukları yapılmamıştır. Standartlara göre merdivenin iki tarafında da olması gereken trabzanlar mevcut değildir. Merdivenlere yakın konumlarda bulunan aydınlatma elemanları merdivenler için yeterli aydınlığı sağlamaktadır.

a) Ana giriş
a) Main entry

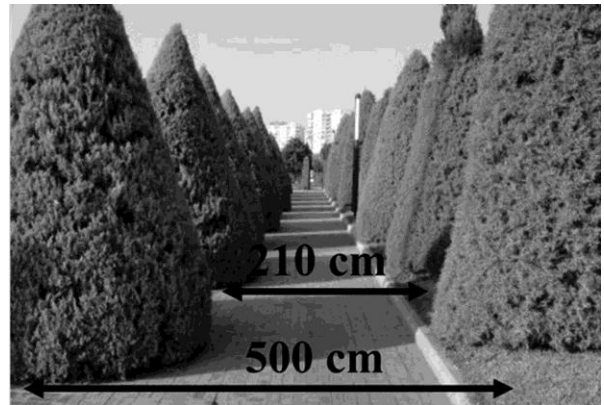
b) Batı girişi
b) Entry from west

Şekil 1. Antalya Atatürk Kültür Parkı girişleri (Orijinal 2010)

Figure 1. Entries of Antalya Atatürk Culture Park (Original 2010)

a) Festival alanı yürüyüş yolu
a) Feast area walking way

b) Ana giriş yolu
b) Main entry way

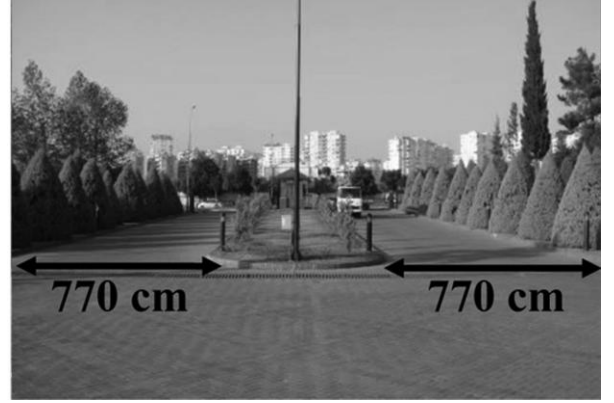
Şekil 2. Antalya Atatürk Kültür Parkı yürüyüş yolları (Orijinal 2010)

Figure 2. Walking ways of Antalya Atatürk Culture Park (Original 2010)

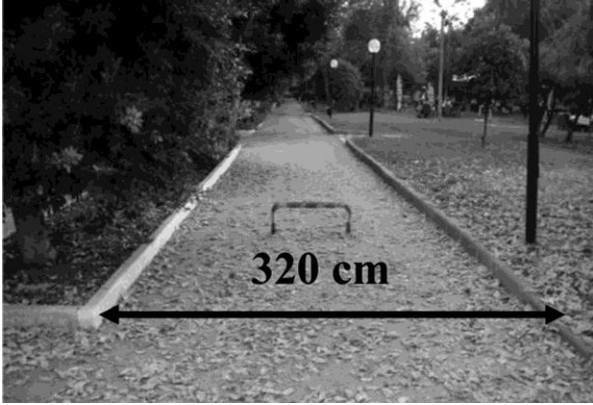

a) Araç yolu
a) Main road

b) Falezler üzeri yürüyüş yolu
b) Walking way on cliffs

Şekil 3. Antalya Atatürk Kültür Parkı yürüyüş yolları (Orijinal 2010)
Figure 3. Walking ways of Antalya Atatürk Culture Park (Original 2010)

a) Çocuk oyun alanı yürüyüş yolu
a) Walking way of playground

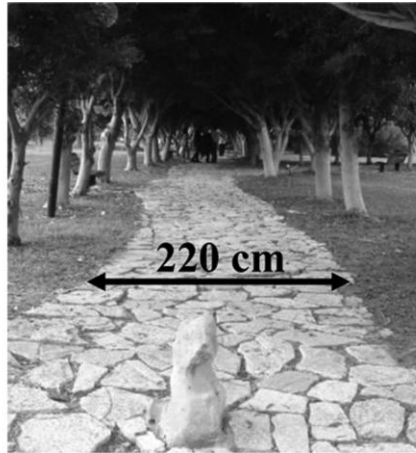

b) Antalya AKM binası yürüyüş yolu
b) Walking way of AKM building

Şekil 4. Antalya Atatürk Kültür Parkı yürüyüş yolları (Orijinal 2010)
Figure 4. Walking ways of Antalya Atatürk Culture Park (Original 2010)

a) Çocuk oyun alanı yolu
a) Playground way

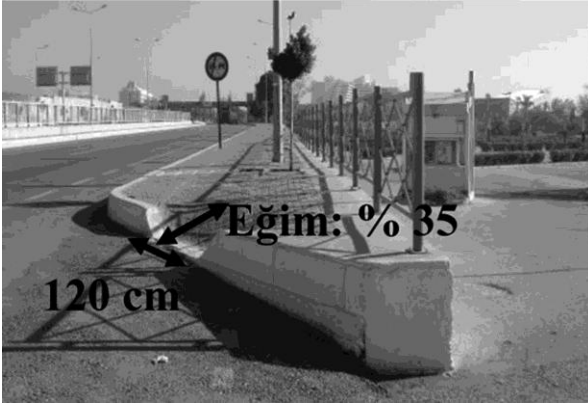

b) Çocuk oyun alanı yolu
b) Playground way

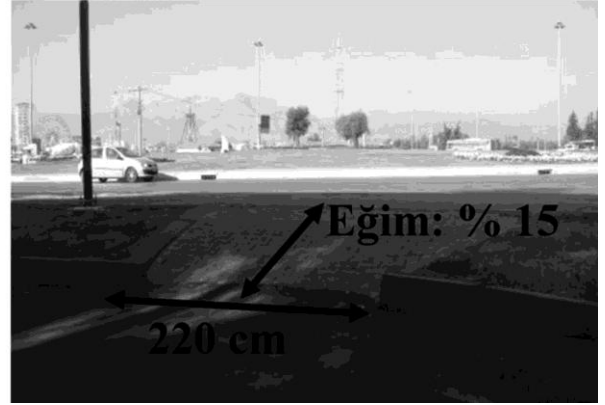

c) Falezlere çıkan ara yol
c) Crossroad to cliffs

Şekil 5. Antalya Atatürk Kültür Parkı ara yolları (Orijinal 2010)
Figure 5. Crossroads of Antalya Atatürk Culture Park (Original 2010)

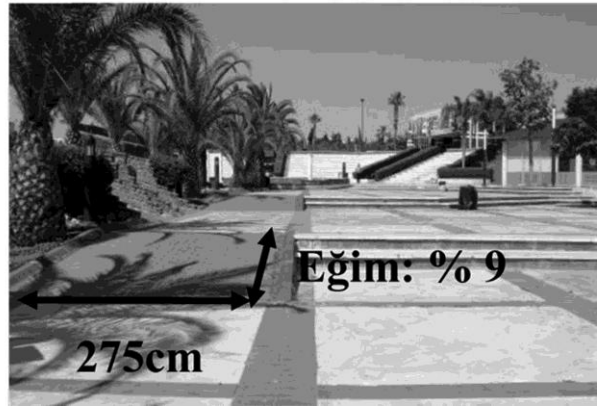
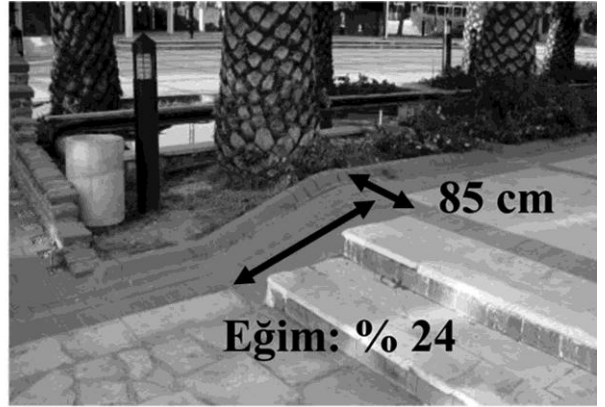
a) Sabancı kongre ve fuar merkezi
a) Sabancı congress and expo center

b) Festival alanı giriş rampası
b) The entry ramp of feast area

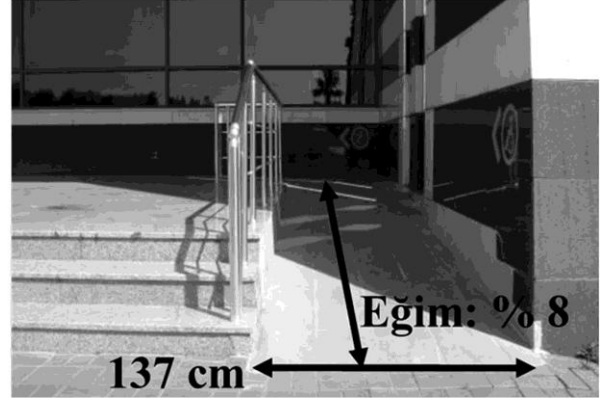
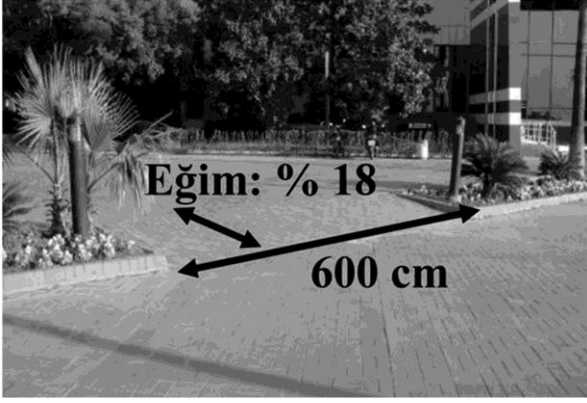
Şekil 6. Antalya Atatürk Kültür Parkı rampa örnekleri (Orijinal 2010)

Figure 6. Ramp samples of Antalya Atatürk Culture Park (Original 2010)

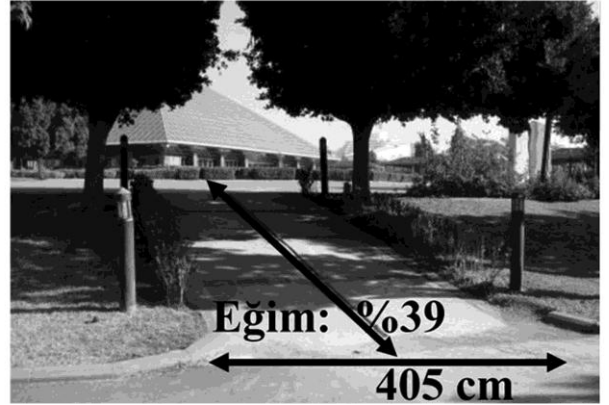
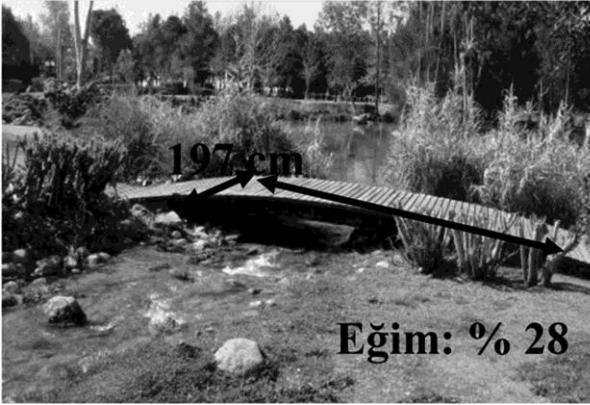
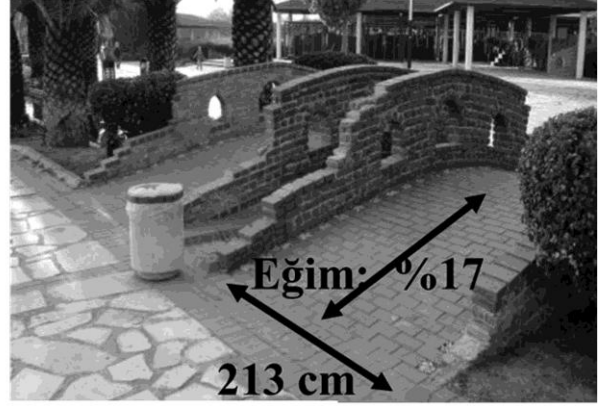

Şekil 7. Antalya Atatürk Kültür Parkı açık sergi alanı rampaları (Orijinal 2010)

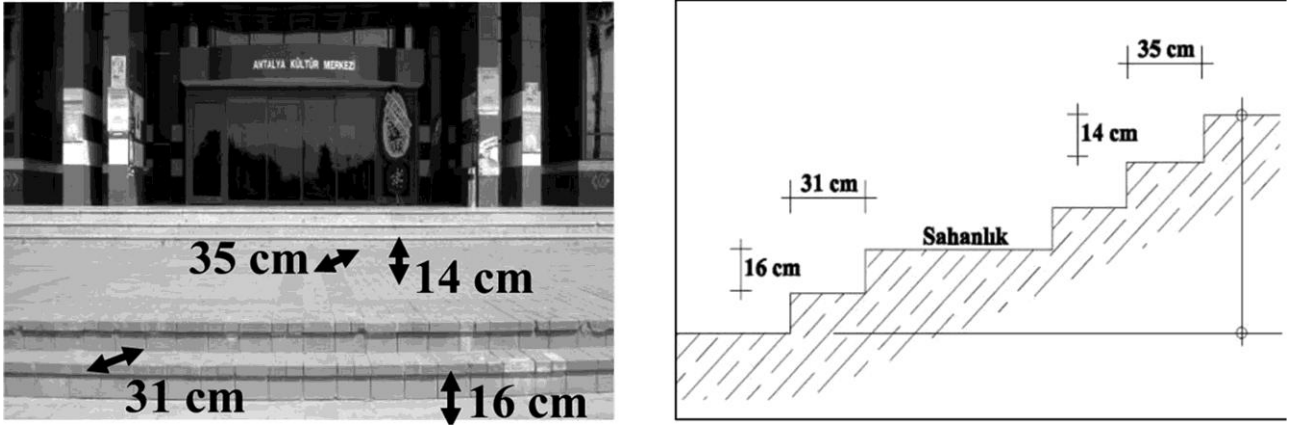
Figure 7. The ramps of open exhibition areas in Antalya Atatürk Culture Park (Original 2010)

Şekil 8. Antalya Atatürk Kültür Merkezi rampaları (Orijinal 2010)
Figure 8. The ramps of Antalya Atatürk Culture Center (Original 2010)

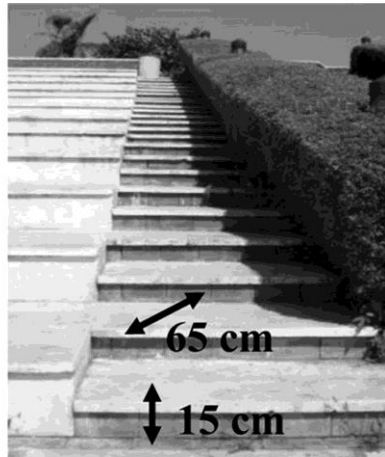

Şekil 9. Antalya Atatürk Parkı köprü örnekleri (Orijinal 2010)
Figure 9. Bridge samples in Antalya Atatürk Culture Park (Original 2010)

Şekil 10. Antalya Atatürk Kültür Merkezi giriş merdivenleri ve kesiti (Orijinal 2010)

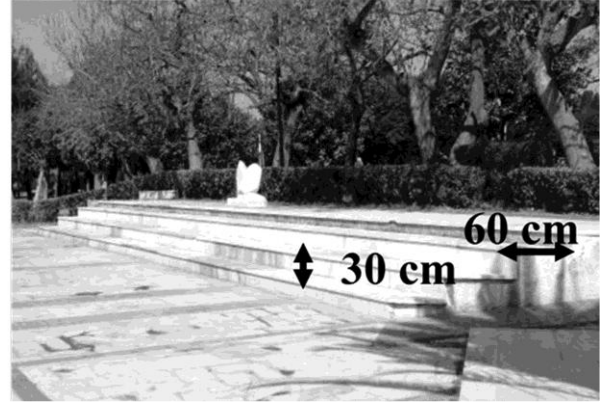
Figure 10. Entry stairs of Antalya Atatürk Culture Center and section of stairs (Original 2010)

Şekil 11. Antalya Atatürk Kültür Parkı merdivenlerinden örnekler (Orijinal 2010)

Figure 11. Samples of the stairs in Antalya Atatürk Culture Park (Original 2010)

Şekil 12. Antalya Atatürk Kültür Parkı merdivenlerinden örnekler (Orijinal 2010)

Figure 12. Samples of the stairs in Antalya Atatürk Culture Park (Original 2010)

4. Tartışma ve Sonuç

Bedensel yetenekleri ne olursa olsun, tüm insanların kentsel yaşama katılım gereksinimlerinin belirli ayrımlara dayanmaksızın ele alınmalı ve kentsel alanlardaki tasarımlara yansımalıdır. Bu anlamda erişilebilirliğin ön plana çıktığı günümüz tasarım anlayışında bu kapsamdaki yayınlar yönlendirici olmaktadır. Bununla beraber konu ile ilgili yapılan çalışmalar; ilgili meslek disiplinleri, kullanıcılar ve karar vericiler için bir tasarım rehberi niteliği taşımaktadır.

Çalışma sonuçları Antalya Atatürk Parkı'nın engelsiz bir park olarak kabul edilemeyeceğini göstermektedir. Çalışma alanı içinde engellilere yönelik belli başlı çözümler, alana sonradan dahil edilse de parkın bütününe yansıtılmamıştır. Dolayısı ile bu çalışma ilgili yerel Belediye'ye, parkta ulaşılabilir mekanlar yaratmak açısından, problemler noktasının ortaya konulması ve içerdiği çözüm önerileri ile tasarıma yön gösterecek ipuçları içermesi nedeniyle yararlı olabilecektir. Çalışma sonuçları ilgili Belediye dışında diğer İlçe Belediyeleri için de bir farkındalık yaratma potansiyeli taşıması adına önemlidir.

Toplumla bütünleşme, buradan hareketle kentle ve işlevleriyle bütünleşebilme, engellilere özgürce ve bireysel olarak kullanabilecekleri fiziksel mekânlar hazırlamak ve sunmakla başlayacaktır. Eğer engelli, mekânı özgürce ve tek başına kullanabiliyorsa, artık bir anlamda engelli sayılmayacaktır. Bu bağlamda; konut alanlarının, kent içi ve kentler arası ulaşım tesis ve araçların, yolların, kamusal yapıların ve alanlarının, çalışma alanlarının, eğitim, sağlık, dinlenme/eğlence, spor tesislerin, alışveriş merkezleri, turizm tesisleri, açık ve yeşil alanların tasarım ve planlamada en küçük ayrıntıda ele alınması gerekmektedir.

Antalya Atatürk Kültür Parkı'nda yapılan çalışma sonucunda alanda bulunan;

- Alan giriş ve çıkışında araçların girmesini engellemek amacıyla yerleştirilmiş olan demir babalar tekerlekli sandalyenin geçişi için gerekli genişliği kısıtlamakla beraber görme engelli bireylerin bunlara çarpması ve yaralanmasına neden olacağından tehlikelidir.

- Yürüyüş yollarının ve kaldırımların genişlikleri olması gereken ölçüler aralığındadır. Fakat alanın bütününde kullanılan zemin malzemesinin uygun olmayışı, kot farklarının olduğu malzemelerin kullanılması ve döşeme birleşimlerinde bozulmaların olması engellilerin hareketlerini kısıtlamaktadır. Bazı alanların zemin

kaplamalarında derz aralıkları ve yağmur suyu ızgaralarındaki demir çubukların aralarındaki mesafeler hareket yönüne dik değildir ve bu hem tekerlekli sandalyenin tekeri hem de görme engellinin kullandığı baston için tehlikelidir. Yolların yeşil alanlarla ayrılan kısmında görme engellileri uyaran hissedilebilir yönlendiriciler kontrast ve fosforlu renkte şeritler olmadığı gibi kaldırımlarda ve yürüme yollarında görme engelliler için yürüme şeritleri de bulunmamaktadır.

- Alanda farklı bölgelerde ve bina girişlerinde yer alan merdivenlerin basamak yükseklikleri ve genişlikleri fazladır. Antalya Atatürk Kültür Merkez Bina girişindeki merdiven haricinde hiçbir merdiven düzenlemesinde tirabzan yapılmamıştır. Bunun yanı sıra alan bütününde merdivenler rampa ile birlikte düzenlenmemiştir. Alan bütününde merdivenlerin basamaklarında topuk girintisi bulunmaktadır. Ancak merdivenlerin malzemelerine bakıldığında merdivenlerde kullanılan kayrak taşı malzemesi haricinde diğer merdivenlerde kullanılan malzeme türleri uygundur. Basamakların ucunda görme engelliler için olması gereken farklı doku ve renkte hissedilebilir şeritler de bulunmamaktadır.

- Bina girişleri ve alanda farklı bölgelerde bulunan rampalar standartlara göre olması gereken eğim ölçüsünden çok fazla ve yeterli genişlikte değildir. Farklı bölgelerin geçişinde yapılandırılan köprü yapılarında eğimler oldukça yüksektir. Fazla eğimli bu rampalar engelli bireyin kullanımına uygun olamamakla beraber tehlike de yaratmaktadır.

Ulaşılabilirlik ve kullanılabilirlik açısından kentsel çevrenin büyük önemi vardır. Kentsel çevrenin en önemli elemanlarından olan açık ve yeşil alanlar içerisinde yer alan parklar engelli bireyler için büyük önem taşımaktadır. Engelli bireyler üzerinde olduğu kadar beraber yaşamlarını sürdürdükleri aileleri üzerinde de önemi bulunmaktadır. Özellikle tüm engel grupları ve ailelerinin faydalanacağı park alanları, bireylerin engellerine uygun donatı ve düzenlemeler açısından uygun olmalıdır. Kentsel çevrede yapılacak düzenlemeler engellilerin topluma uyum sağlamasına büyük bir katkı sağlayacaktır. Bu doğrultuda çalışma alanındaki eksikliklere bazı öneriler getirilmiştir;

- ✓ Görme engelliler için alana ulaşım ve alan içerisinde rahatlıkla erişilebilirliği için klavuz çizgiler yapılmalıdır.

- ✓ Yaya yollarında kullanılan özellikle kayrak taşı malzemesi engelli kullanıcılar için uygun değildir. Bu

malzemenin olduğu alanlar uygun bir malzeme ile değiştirilmelidir.

✓ Yaya yollarında kullanılan bordür taşlarının yükseklikleri düzeltilmeli ve fark edilebilmesi için kontrast bir renkle boyanmalıdır.

✓ % 8'den fazla eğimlere sahip rampalar ve köprüler uzatılarak eğimleri düşürülmelidir. Genişlik ölçüleri dar olan rampalar genişletilmelidir.

✓ Alanda bulunan merdivenlerden rıht ve basamak ölçüleri uygun olmayanlar düzeltilmeli ve basamak sayısına göre gerekiyorsa sahanlık yapılmalıdır. Merdivenin başlangıcı ile sonunda ve basamaklarının ucunda kaymaz koruyucu şeritler uygun ölçülerde belirtilmelidir. Rampa ile birlikte düzenlenmemiş olan merdivenlere rampa yapılmalıdır. Güvenlik için merdivenlerin her iki yanına uygun ölçülerde tirabzan yapılmalıdır.

✓ Alanda bulunan otopark alanlarında engelli bireyler için yeterli sayıda otopark yeri ayrılmalı ve bu alanlar uluslar arası kullanılan engelli işareti ile belirtilmelidir. Aynı zamanda yönlendirme levheleri kullanılmalıdır.

✓ Yürüyüş yoluna dalları sarkan ağaçlarla yolu daraltan çalı ve ağaççıklar düzenli olarak budanmalıdır.

✓ Yürüme yollarının kenarında düzenlenen bitkilendirmelerin çevresi belirtilmelidir. Falezlerin kenarındaki bitkili alanlarda mutlaka korkuluk ve görme engelliler için de sesli uyarıcı cihazlar yapılmalıdır.

Yukarıda belirtilen araştırma sonuçları ve öneriler doğrultusunda; insanların fiziksel güçlerine bakılmaksızın sosyal, kültürel, ekonomik ve kişisel kapasiteleri ile faaliyetlerinin geliştirilmesi ve korunarak devamlılığının sağlanması için ulusal bir politika olmalıdır. Fiziksel çevrenin tüm insanların gereksinimlerini karşılayacak biçimde tasarlanması gerektiği göz önünde tutulmalı, ortak fiziksel çevre yaratılmalıdır.

Teşekkür

Bu çalışma 2011.02.0121.006 proje numarasıyla, Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Yönetim Birimi tarafından desteklenmiş olan yüksek lisans tez projesinin bir bölümüdür.

Acknowledgment

This study was supported by Akdeniz University, Administration Unit of Scientific Research Projects (Project No. 2011.02.0121.006).

Kaynaklar

- ADA (2010) Standards for Accessible Design, Department of Justice, Code of Regulations. <http://www.ada.gov/business/accessiblemtg.htm>. Accessed February 2010.
- Artar Y, Karabacakoğlu Ç (2003) Ortez ve Tekerlekli Sandalyenin Üretimi, Standartları ve Pazar Potansiyeli. Milli Produktivite Merkezi, Ankara.
- Çınarlı S (2010) Engellilere Yönelik Kamu Hizmetleri. Kazancı Hukuk Yayın evi, İstanbul.
- Karataş K (1998) Özürlüler Kentlerde Özgürce Yaşamak İstiyorlar. Ufuk Ötesi Aylık Dergisi 2, 4: 10-13.

Özdingiş N (2007) İstanbul Kent Parklarının Bedensel Özürlüler Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Çevre Tasarımı Yüksek Lisans Programı, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.

ÖZİ (2010) T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı, 2010. T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları, Ankara. <http://www.ozida.gov.tr>. Erişim 15 Nisan 2010.

Philippa C, Jennifer A, Paula L (2009) Urban Built Environments and Trajectories of Mobility Disability: Findings From a National Sample of Community-Dwelling American Adults (1986–2001) *q Social Science & Medicine* 69 (2009) 964–970 .

Seeland K, Nicole` S (2006) Public green space and disabled users Urban, Department of Environmental Sciences, Institute Human-Environment Systems, Swiss Federal Institute of Technology, ETH Zentrum, CHN J 75.3, CH-8092 Zurich, Switzerland *Forestry & Urban Greening* 5 (2006) 29–34. www.elsevier.de/ufug. Accessed 10 May 2010.

Therrien F, Desrosiers J (2010) Participation of metropolitan, urban and rural community-dwelling older adults, *Archives of Gerontology and Geriatrics* 51 (2010) e52–e56. www.elsevier.com/locate/archger. Accessed 10 May 2010.

TSE (1999) TS 12576 Şehir İçi Yollar - Özürlü ve Yaşlılar İçin Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.

UN (2004) Accessibility for the Disabled A Design Manual for a Barrier Free Environment, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Division for Social Policy and Development.

Yılmaz H, Demir M, Yeşil M, İrmak M A, Vural H (2006) Kent Açık-Yeşil Alanlarına Fiziksel Engellilerin Erişimi: Erzurum ve Tokat Kent Örnekleri. Kent ve Sağlık Sempozyumu 07/09 Bursa, Bildiri Özetleri Kitabı – Sözel Bildiriler 0069 / s. 57.